

Postarnica plaćena ugotovu.

Privredno-kulturne
Matiće
za Sjevernu Dalmaciju

Godišnja pretplata za našu državu 40 din., za Ameriku 2 dolara, a za ostalo inostranstvo 80 din. Članovi Matice dobivaju list besplatno. Primjerak 1 din.

GLAS

Šibenik, 28. Februara 1931.

БРОЈ 96.

ГОДИНА III.

Vlasnik »Privredno-kulturna Matica za sjev. Dalmaciju«
Urednik Dr. NIKOLA SUBOTIĆ
Uredništvo i uprava — Ulica Boždara Petranovića
Telefon br. 63. — Broj ček. računa 38.242

Potreba izmjene jednog propisa u invalidskom zakonu

U invalidski zakon, na kome su pravljene česte i velike izmjene, ušao je kao najnovija izmjena jedan propis, koji se, ni sa socijalnog, ni sa užeg pravnog gledišta, ne može odobriti. Po njemu ne mogu primati invalidnine oni, koji su osuđeni za krivično djelo, učinjeno iz koristoljublja.

Tu nije učinjena kakova razlika, ni stvarna, ni lična, ni vremenska. Ovaj propis djeluje i unatrag, te briše i stečena prava. On pogoda jednak sva djela iz koristoljublja, blaga i teška, zločin jednak kao i istup. On ne vodi računa o ličnim osobinama i ne zna za kakove olakšice. Tako je, ovih dana, odbijena od jednog invalidskog suda s molbom jedna žena, koja je dosada primala invalidninu, jer joj je muž poginuo u ratu, puka sirota, sa priznanjem najboljeg vladanja, zato što je, prije deset godina, bila osuđena za istup krađe na dva dana zatvora.

Uzeta, ili kao priznanje za učinjenu žrtvu, ili kao naknada za pretrpljenu štetu, invalidnina se ne bi, ni po kojem razlogu, mogla oduzeti onome, ko je dao žrtvu, ili imao štetu.

Ovakav pak propis, kakav je ušao

u izmijenjeni invalidski zakon, bez onih razlikovanja, koja ne smiju nigdje izostati, primjenjen na način, kakav nam pokazuje napred prikazati primjer, biće izvor velike nepravde i velike besmislenosti. Kao krivični propis, on stoji u nepomirljivoj protivrječnosti sa krivičnim zakonima, ranijim i novim reformisanim.

Po starom krivičnom zakonu, kazna za istup krađe ne bi ostavila tragova. Tako bi se mogao dogoditi slučaj, da bi neko, ko je u vremenu, kad i ova žena, bio kažnjen za istup krađe, mogao dobiti najviše časti i odlikovanja.

Ovaj invalidski propis pravi nedostojnom ovu ženu, koja je možda iz nevolje ukrala koju sitnu stvar, da dobije jednu pomoć, koju je zaslужila i koja joj je nužna.

Po novom krivičnom zakonu, ova bi se žena oslobođila kazni, jer je bez sumnje njen slučaj osobito lak. Ona dakle ne bi prestala biti dostoјna, da prima jednu pomoć, bez koje ne može biti.

Zato se ovaj i ovakav propis u invalidskom zakonu mora izmijeniti.

Сава Кнежевић и Гојко Лежајић

Проширој „Глас“ донио је уводни чланак Гојка Лежајића о непријатељима народног просвећивања и једну напомену о Сави Кнежевићу, пригодом прославе 30-godišnjice задругe, коју он води. Гојко Лежајић је млађи тежак у Ђевarskama; свршио је задружни течaj у Земуну 1928. године; писао је чланке и дописе у београдском „Делу“ и нашем „Гласу“; има једног брата учитеља у Бишкупцима и неколико стричевића учитеља, професора, инжињера итд. Сава Кнежевић је тежак у Стрмици, поодмаклих година; повучен и миран, да се једва зна за њега; цијelog свог вијeka води сам задругу; прошле године у селу је провео са великим успјехом копање канала, са којима ће се наводњавати један велики дио Стрмице, по највећој суши; сигурно је најписменiji и најразумнији тежак код нас, са којим се може о свемu разgovarati; са великим стрпљењем и вједом у напредак, окупио је око себе изабране људе у свом селу и заједно с њима, без ичије помоћи, ради и напредује.

Гојко Лежајић гледа прву слику пред собом, тражи узрок злу и закључује, да су непријатељи народног просвећивања наши школовани људи, међу којима, он каже да их нема „племенитих“, да раде за свој интерес, да неограничено искоришћују тежака и да га упропашћују и тргују њиме и његовим именjem. Он то каже, јер жели, да

они „који се искreno zalazu, да просвјете нашегa заосталог сељака, чују где је узрок злу, које усправа народно просвећивање и рад народних пријатеља“.

Од Саве Кнежевића никад није сам чуо да се је на кога тужио; узрок злу није никад код другог трајко; задовољавао се је са оним што је могao учинити сам и са својим друговима; радио је па је дочекао и успјеше у раду; с њим радио су многи школовани људи.

И Гојко је Лежајић један напредан тежак: настоји да учи, пише, разgovara и жељi да му буде боље. Али, да ли су тежаку кризи баш његови школovani људи, што је заостao? Зар мало баш тих школovanih људi имa и по нашим krajevima, који су уложili много i труда i трошка i зdravlja u opće narodne poslove? Иma ih, којi i dan i noć misle o tom, шto bi mogli doprijeti za napredak svoga kraja i svoga naroda, али ко им се одazivje i ko ih слуша? Поред учитељa незнaliца i свешtenika пропалица, зар нема i takovih, који са великим напоримa i жrtvama шире просвјetu i подижу душу narodnu? Поред чинovnika samozivih, зар немa i takovih којi izlaze u svemu u suseret narodu i љudski se prema њemu одnose? Међu advokatima зар немa i takovih, којi veliki dio imetka i vremena daјu za narodne poslove? Међu лекarima имa ih više него што се misli, којi stalno misle o narodnom

здрављu, како bi se оно сачuvalo. Među agronomima, veterinarima, inženjerima имa их доста, којi proучavaјu, predajuјu se sasvim tom послu, на којi bi se начин unapredio rad, сачuvalo благо, uređala љepša voda za љude i za благо. Ali, koliko težaka имa, са којимa се o tom уopće može razgovarati?

Kad сe год нађe љude сa села, којi trажe savjet od svojih школovanih, сretnijih i naprednijih љude, mnogi сe od ovih осјете сretni da mogu ukazati свom сeљaku i помоћ i savjet mu dati.

Што год буде više љude као Сава Кнежевiћ, којi никад не trажe kriвицу kod другoga za naše зло, него radi што могу, a имајu много vjere i strpљeњa u svom radu, с њимa ћe se uviјek radovati

svakom њihovom uspjehu i pomagati их њihova народна inteliгencija.

Nash ћe napredak biti свe bolji i lepši, што год буде мањe љude, којi sve od другoga очekuju, којi другогa za sve krije, a којi ne vide зло ni u себi ni u svojoj најближој braći.

Neka сe само један težak u selu nađe od vrijeđnosti i on сa некoliko drugih љude može uviјek u svom kraju, ne chekajući na никогa, da prednjači u radu, i da stvara dobra i lijepta djela. Neka taj јedan težak буде u svom kraju i Gojko Lежaјiћ, па ћemo величати и њega, kad сe uputi putem, којim сe је uputio Сава Кнежевiћ, јedan težak којi је sam себе истinski просвjetio, па i drugima сa примјerom prednjači.

C. V.

Pregled događaja u svijetu

— U Beču, na izlazu iz pozorišta, albanski kralj Zogu za malo je izbjegao atentatu, koji su izvršili dva bivša albanska oficira. Od kraljeve pratnje poginuo je jedan njegov adutant, a ranjen je njegov maršal dvora, i to je baš teško. Atentatori su priznali, da su pristaše Fan Nolija i da su htjeli ubiti kralja, jer da se je on teško ogriješio o interesu njihove domovine.

U Španjolskoj obrazovana je vlasta admirala Aznara iz desničarskih monarhisti. Nova je vlast objavila, da će smjeniti sva sadašnja opštinska i oblasna predstavništva i izvršiti izbore novih predstavništava po opštem pravu glasa. Zatim će raspisati opšte izbore za ustavotvornu skupštinu, za koje će biti zagarantovana potpuna sloboda. Vlast će dalje odlučno držati se dosadanje politike pripremanja stabilizacije valute, da zatim pređe na samo provodenje stabilizacije.

U engleskom parlamentu, na predlog konservativne stranke, da se vlasti izglaša nepovjerenje, zbog njene rasipne politike, ministar finansija održao je govor, koji je strahovito djelovao svojom otvorenošću i iskrešnošću o teškom stanju britanskih finansija. Ministar je istakao, da se zbog ogromnog deficitu u budžetu ne mogu više povećavati izdaci za pomaganje nezaposlenih. Potrebna je štednja, jer se izdaci penju, a prihodi podbacuju, novi se porezi ne smiju zavoditi, jer je narodna privreda preopterećena. Ovaj je govor izazvao veliko nezadovoljstvo u redovima radničke stranke, tako da su već započela u njoj cijepanja i izdvajanja.

U Čehoslovačkoj budžetska komisija ovlastila je vlastu da zaključi u inostranstvu jedan zajam u iznosu od jedne milijarde i trista milijona čehoslovačkih kruna. Izgleda da će zajam nositi ime „čehoslovački investicioni zajam za god. 1931 od 5 procenata“. Uskoro će početi pregovori trgovinski između Čehoslovačke i Mađarske. Otkriveno su izvjesne špijunske organizacije, koje su pripremale nerede u Čehoslovačkoj.

— Njemački parlament je usvojio nacrte zakona o izmjeni dosadašnjeg izbornog zakona.

— Budžet talijanskog ministarstva vojnog biće veći od prošlogodišnjeg za 112,199.509 lira. Veliko je iznenadjenje izazvao izvještaj agencije Stefanii, u kome se konstatuje da je državni budžet pokazao za prvi šest mjeseci prošle proračunske godine deficit od jedne milijarde i 12 miliona lira. Cjelokupni deficit za prošlu finansijsku godinu iznosiće preko dvije i po milijarde lira. Kao što je poznato ministar finansija Mosconi izjavio je nedavno u parlamentu da će deficit iznosit 900 milijona i da će se štendnjom smanjiti na polovinu. Međutim ta se previdjanja nisu ostvarila. Zavrsno konstatovanje ovako velikog deficitia ojačalo je pesimizam u svim privrednim krugovima. U milanskom listu „La Sera“ jedan finansijer piše, da su izgledi za iduću poslovnu godinu još nepovoljniji.

— Engleski ministri Henderson i Alecauder, zaključivši u Parizu pomorski sporazum, pošli su u Rim, da to postignu i sa Italijom. Po britansko-francuskom sporazumu, koji će postati stvarnost, ako mu pristupi i Italija. Francuskoj je priznato pravo, da njezina flota sačuva nadmoćnost nad talijanskom, i ako smanjenu, jer su pomorske potrebe Francuske mnogo veće od potreba Italije.

Skladište naših vina u Švajcarskoj

Privilegovano izvozno društvo uzelo je u zakup u jednom skladištu u Buksu u Švajcarskoj veći prostor za smještanje vina. Tu je smjestilo već 1000 hekt. vina. Na taj način pružena je prilika švicarskim uvoznicima vina, da u svaku dobu mogu pregledati robu i kupiti manje količine, dok im za veće količine to vino služi za uzorak.

Općinski proračun

Općinska uprava u Šibeniku predlaže ovaj proračun za g. 1931.

I. Proračun općinske zajednice:

Rashodi:

Glava I. opć. imovina Din.	99924
II. dugovi, vere-	
sije	842600
III. administracija	984150
IV. javne radnje	303700
V. socijalna pomoć	109100
VI. nar. prosvjeta	760165
VII. nar. zdravlje	446000
VIII. javna sigurnost	137070
IX. povjereni dje-	
lokrug	118600
X. razno	" 12280800
ukupno	Din. 16,076,709

Prihodi:

Pretičak u blagajni koncem g. 1929.	
Din. 122164	
imovni ostatak g. 1930	" 1,723355
Glava I. opć. imovina	" 39136
II. opć. dugovi i	
veresije	" 12,435,000
III. opć. takse	" 1,258,000
IV. razno	" 499053
ukupno	Din. 16,076 709

II. Proračun odlomka Šibenik:

Rashodi:

Glava I. opć. imovina Din.	738623
II. opć. poduzeća	" 545450
III. dugovi i vere-	
sije	290000
IV. administracija	" 66449
V. javne radnje	" 5,249,666
VI. nar. prosvjeta	" 142,000
VII. nar. zdravlje	" 313,200
VIII. javna sigurnost	" 633,380
IX. razno	" 213,750
ukupno	Din. 8,192,510

Prihodi:

Glava I. opć. imovina	Din. 134 430
II. opć. poduzeća	" 1,220,000
III. dugovi i vere-	
sije	" 2,700,000
IV. prirezi, nameti	" 1,400,769
V. opć. takse	" 326,000
VI. razno	" 2,411,310
ukupno	Din. 8,192,510

III. Proračune pojedinih odlomaka propuštamo, jer su neznačni. Ipak tu i tamo predviđene su neke radnje mjesnog značenja.

Proračun opć. zajednice opterećen je u glavi X rashoda odnosno u glavi II. prihoda zajmom od Din. 12.000.000 kod Državne Hip. Banke. Isto tako proračun odlomka Šibenik zajmom od Din. 2.700.000 te ako se uvaži da su oba proračuna suviše opterećena gođišnjim anuitetom za otplatu tog udženja i to prvi za Din. 600.000 a drugi

za Din. 290.000, onda proizlazi da proračun zajednice iznosi stvarno Din. 3,476.709, a odlomka Šibenik Din. 5,202.510.

Proračun zajednice o općoj administraciji opterećen je iznosom od Din. 622000 za plate činovnicima, te za obraćunavanje i utjeravanje pripeza i nameća, dok su razne stavke oko kanc. izdata, komemoracija, svečanosti itd. predv. dene iznosom od Din. 279.000.

U glavi javnih radnja predviđene su plate tehničkom osoblju za Din. 217.000, Din. 27.500 za popravak i čišćenje pitkih voda u Boraji, te Din. 58.000 kao doprinos gradnji školske poliklinike.

U glavi socijalne pomoći određeno je Din. 65000 za potporu u novcu i hrani siromasima, Din. 24000 za uboški dom.

U prosjetni hram spada Din. 120000 za stanačinu nastavnika osnovnih škola. Ostali iznos od Din. 640.165 ide na najmove, popravke i t. d. srednjih i osnovnih škola

Proračun za narodno zdravlje morat će proći kroz izmjene u koliko je propisano mjesto i za drugog opć. liječnika, tri opć. primalje i t. d. Za bolničke troškove određen je iznos od Din. 230000, za bezplatne lijekove i komisije liječnika Din. 80000, doprinos bolnici za prvu pomoć Din. 36000 i t. d.

Pod naslovom razno ima se: razni manji troškovi Din. 30.000, rezervni fond za nepredviđeno i dovoljno ne-predviđeno Din. 20000 te doprinos za opć. poljoprivrednu zakladu od Din. 25.000. U ovaj fond bi morali suviše dospjevati i polovina pristojbina za izdavanje stočnih pasoša i za prenos prava vlasništva, prihod od pašarine i t. d.

Između prihoda zajednice najglavnije su stavke opć. uvozarinu za koju se predviđa Din. 1,200.000, na marvinskim putnicama i pazarištu po Din. 20000, drž. doprinos za kiriju škola Din. 19000, a za gradnju Din. 200000. Tu spada i Din. 200.000 kao 50 po sto uplaćenog novca iz kuluka.

Za odlomak Šibenik pod gl. I. rashoda predviđeno je za trijebljenje borovog prelca Din. 1900, za pošumljenje Din. 4500 a za perivoj i nasade Din. 80000.

Opć. preduzeća (r. barnica, klaonica, popravci i rekonstrukcija vodovoda) traže izdatak Din. 545.450.

Pod javnim radnjama stoje stavke: popravak puteva Din. 80.000, kanalizacija Din. 50.000, razne gradske

radnje Din. 35'000, popravak pločnika Din. 25.000, put Dolac-Crniča Din. 28.300, gradnja kanala. Din. 100.000, gradnja javnih zahoda Din. 130.000, gradnja zida i uređenje Šematorija Din. 18.000 te gradnja pločnika Din. 100.000.

Za narodno prosvjećivanje izdaće se u naslov potpora Din. 50.000, gradskoj knjižnici Din. 28.000, Šibenkojskoj glazbi Din. 36.000, te prirodoslovnom muzeju Din. 28.000.

U narodno zdravlje spadaju gradski pometači i uzgredice s iznosom od Din. 25.000, polijevanje puta i uzdržavanje auto štrcaljke Din. 60.000.

Plata javnoj sigurnosti i uzgredice iznosi Din. 467.380, doprinos za vatrogasce Din. 60.000, za trošak ravnjevine D.n. 100.000.

Pod naslovom »razno« nalazimo da prihod za zapremu zemljišta za bauxit i gips daje Din. 71.430, a klu-

parina Din. 40.000, klaonica Din. 300.000, ribarnica Din. 90.000, vodovod Din. 400.000 te državni doprinos za rekonstrukciju vodovoda Din. 430.000.

Općinski pripez od 70% dat će Din. 965.769, doprinos Dalmatien Din. 45.000, a vatrogasni pripez Din. 30.000. Razne općinske takse morale bi dati Din. 326.000.

U proračunu rashoda za odlomak Šibenik stoji iznos od Din. 589.222 kao svota predviđena za popravak kuće nekad Mattiazzi, dok u prihodima stoji pod »razno« kao primetak iz kaldrmarinskog fonda svota od Din. 2.354.989.

Gradnja carinarnice predviđena je iznosom Din. 4,446 766. Prema tome izgleda da je zajam odlomka Šibenik od Din. 2.700.000 za to određen.

Ovaj proračun ne daje nam sliku finansiјalnog stanja općine već samo rad njezin kroz razdoblje jedne proračunske godine.

НАШИ ДОПИСИ

Жагровић, на Сретење 1931.

Несрећни случај. — Послиje rata dorađa se mnogo stvari, što se ne bi smjelo da dorađaju. A dorađa se, jer se je mlađe i staro, u varoši i u selu raspojasalo i zaboravilo i na dušu, i na образ, i na stid, i na poštovanje.

Kako je to nekada lijepe bilo kad se je živjelo u velikim fамиlijskim zadrgama, koje su izgledale kao неко malo selo. Domaćin — starješina, kao knez u selu. On управља и наређује, a svih mlađih i mlađih i ženstvo, bez prigovora iz-

mržnje, običaji predanja, naklonosti naše i krv, to je onaj nepojmljivi, a tako lijepe razumljivi smisao za najljepše vrijednosti života.

Naš pokret je u iznalaženju, objavljanju, sakupljanju i organizaciji toga velikog i nepoznatog, što se tako radosno zove idealizam.

III.

Misliti mračno, to je otrovno. Mislitli zlo, to je samoubistvo duše. Naše je osnovno raspoloženje vjeronaučenje u dobro i njegovu vrijednost i njegovu pobedu.

Naš optimizam je naš život. Mislimo ga dajemo Srpsku sa dubokim ubjedenjem, da kada u Srpsku ne bi bilo čovječanske jezgre, da bi ono odavno strunulo.

Mi znamo da smo siroti, slabi i mali, ali nema brata dok ne rodi majka.

Misli srpske i jugoslovenske

Ponekad se ljudi pitaju: gdje su one naše lijepe ideje, za koje smo prije rata bili kadri život dati? Kao da su nekud zatalute, pa treba opet naći vezu i puteve, da se vrati opet među nas. One lijepe vrijednosti srpske u ovim krajevima treba opet obnoviti.

Poznate su ruševine srpske i ovih krajeva: Srpska Zora, Privrednik, Srpske Kreditne Zadruge, Srpske Zemljoradničke zadruge, Savez Srpskih Privrednih Zadruga i mnoge druge.

Ali osim toga gubitka i zastajanja osjećala se je jedna opća zagušljivost, koja nije dala slobodno da se diše, jer se osjećalo, da se nešto izgubilo, zatajalo, pomračalo.

Počelo se je tražiti i našli su se dokazi: da postoje dobri ljudi srpski, s vremenom i s drugima naći, koji to isto osjećaju. Sa tog općeg stanovišta mora se gledati svoj uži kraj.

Išlo se je daleko natrag, pa se sad ide dublje unutra. Počinje se jedna stvarna srpska akcija, koja neće i ne može propasti.

Nadeno je ovo mjerilo:

Samo dobar čovjek može biti i dobar Srbin, a dobar Srbin je i dobar Jugosloven i dobar Slaven.

Onda drugo mjerilo:

Samo istinski Hrišćanin može biti i dobar pravoslavni.

Rišćanluk i Srpsko ne smiju biti samo prazne riječi, već treba da znače duh sv. Save, velikog Slavenina i Srbina, najljepši izraz naše narodne vr jednosti,

II.

Previše svjetlosti zasjeni oči, pa se ne vidi kao ni u mraku. Nas je bila zaglušila zvrka riječi. Govora je bilo vrlo mnogo, ali ideja malo.

Govorilo se je u ime napretka, pozitivizma, realizma, materializma, i ništa se nije priznavalo izvan toga.

Nasuprot i u prkos tome mi smo ubjedeni, da cijelina ljudskog života nema samo jedan kraj i jedno lice. Osim poznatih ima još više nepoznatih zakona, koji vladaju čovječanstvom.

Ne potcenjujući visokoučenost nauke i uspjehe toga, mi cijenimo i ono božansko, čisto, veliko, što se javlja i kod onih, kojima mnogo ne znaju i koji nisu učeni. To su one velike i vječne istine, koje su na nepoznat način usadene u srce i u dušu našu, to su ona divna saznanja, to su naše slutnje, snovi, vjerovanja, ljubavi i

Краља Петра, на босанско-далматинско-личкој тројеви, Стрмица је на свом најљепшем положају подигла: цркву, школу и задругу. Данас су се задругари у цркви Богу помолили, у задрузи се састали, а у школи свечаност приредили, на коју су дошли сви задругари, општнички начелник, бански вјећник, представници Привредно-културне Матице и Привредног Савеза, из Книна.

Претсједник задруге Сава Кнежевић изговорио је у поздраву ове пријеци: Браћо задругари и драги гости! Радујем се, што ме је данас допала дужност, да вас могу о прослави 30 годишњице нашег задружног пословања поздравити доброшилицом, са најљепшим нашим жељама, да будући рад буде још бољи и успјешнији, јер је мислим сваки од вас ујвјерен да данас без удружења нема никаква опстанка, а камо ли напретка.

Ове године навршује се 30. година да је ова наша задруга основана. Овде има данас доста чланова, који су ову задругу основали, а жив је и први покретач и оснивач њен, наш бивши учитељ, г. Никола Чоко, који данас живи у Београду.

Кад смо се данас састали овдје, да прославимо 30. годишњицу нашег задружног рада, треба да захвалимо свим оснивачима и у знак признања и захвалности, да им кликнемо: Живјели!

Сјељајући се наших живих оснивача, дужност нам је да се сјетимо и мртвих оснивача и осталих задругара, који су се преселили у вјечност кроз ово 30. годину, те да и њима у знак спомена, поштовања и захвалности, са устајањем, кликнемо: Лака им земља!

Ми данас не славимо Бога зна како велике и сјајне успјехе, него извршујемо преглед нашег досадањег рада: колико смо успјели од оснивања задруге па до данас и што нам све ваља и треба чинити у будућности.

Да смо ми одмах у почетку пред 30. година утврдили боље темеље задрузи, т. ј. да се нијесмо обзирали да нас други помогне, него да је била уведена одмах стална штедња, као што смо то учинили пред 7-8 година и, када би сваки задругар у том погледу тачно вршио своју дужност, ми би данас мирне душе могли рећи, да смо постигли сјајне успјехе и могли смо данас бити чисто независни ни о кому.

Из свега досадањег искуства ми видимо, да тек од сада имамо радити

и поступати као прави и искусни задругари, како би постигли жељени и постављени циљ и помоћу задруге стапи на достојну висину привредног и културног напретка, што су задругари напредних земаља давно постигли.

Будите ујверени: ако хоћемо да будемо своји господари и независни од ничије милости, вршимо тачно своју дужност према задрузи. Улагамо редовито своју сталну штедњу и на вријеме повраћајмо зајмове, па ће нам задруга бити најбољи пријатељ и помагач у невољи.

Из годишњих рачуна видјело се је, да задруга има свој Дом, своју касу и остали намјештај. Сталне штедње уложено преко око 60.000 Дин., а обичне 30.000 Дин. Резервни фонд износио је преко 30.000 Дин. Ове године додато му је од чистог добитка око 4000. Задруга има отворени кредит од 150.000, али од тога је подигла само 30.000 Дин.

О свим тачкама дневног реда задругари су мирно и разумно расправљали, те су на kraju donijeli одлуку da задругari slave svoju krsnu slavu samo jedan dan. Ko se o tu odluku ogriješi biće isklučen iz zadruge, jer задругari moraju i svemu predsjedati. Говорило се је још o доста питања: da се пријема припрема са штедњом, a ne са гендарима, или одлука o том остављена је за другу скupštini.

На заједничком ручку, који је био приређен, говорили су поред задругара dr. Tode Novaković, Veљko Pokrajač, pop Mirko Sinobad и dr. Сви су они износили овај лијепи rad и na kraju се je завршило sa једним заједничким завјетom, da u слободи развијамо прије рата започети rad.

3.

Knin, 16. februara

Sokolski ples. — Kao i svake godine, najveći pokladni doživljaj. Prije plesa pripreme, a iza plesa komentari koji zaokupljuju bezmalo cijelu varoš, pa otuda zanimljivost ovoga doživljaja i potreba da se o njemu u javnosti izvijesti. Ples je održan u subotu, dne 14. o. mj.

I sa moralnog i sa materijalnog gledišta ovogodišnji sokolski ples u Kninu sjajno je uspio i svi oni, koji su Sokolom osjećaju, više su nego zadovoljni.

Malo izajavljenog sata početka, dvorana Sokolskog doma, ukusno ukršena brigom nekih članova, naročito br. Branka Čenića, bila je do kraja ispunjena neobično živom i veselom publikom. Uz svirku društvenog

najljepša zapovjest, ako nema ko da je ispuni. Od dobrog srca, koje pošteno sluša do junačkog srca, koje svjesno hoće, to je naša škola.

Malo je dati Bogu Božije, a Caru Carevo — moramo dati više. Zidajmo kuće, ali podižimo i zadužbine.

Cijela istorija srpska je odricanje, davanje, žrtvovanje za neku višu i svetu stvar. Pogledajte sa istorijske tačke gledišta 6. septembra ove godine, kada smo savili stare i slavne naše zastave da damo mogućnosti, da se razviju velike, lijepi i nove. Tako se osvaja srcem, a ne samo mišicama, tako se pobijeđuje dušom!

Da spasimo narod naš mi nismo više narod, nego jedna neodoljiva težnja ka višem...

I kad se stiša buka na površini zemlje, mi čujejmo glasove junaka i sretaca naših iz dubine. Oni nam kažu da su zadovoljni.

IV.

Zašto sve to? Zato da uputimo i državnu i privatnu inicijativu u pravcu našeg napretka.

Što vrijedi i najbolji zakon, ako nema ko da ga izvrši, što vrijedi i

DIVNI UVODCI

Bezgranično trajni kroz vlažnog zraka ili znoja postizavaju dame i gospoda bez rudila (brenšere) sa Hela cremon za krvavost. Takoder se i najljepši bukbikop ulješava, jer postaje svaka ondulacija suvišna. Velika prišeda na novcu i vremenu. Utječe povoljno na rast kose. Vaš odraz u zrcalu ushiće Vas. Odmah nakon uporabe nastaje množina onduliranih uvojaka, prekrasne frizure. Naročito hvale ovu kremu pozorišne umjetnice. Cijena Din. 12, 3 boce Din. 25, 6 boca Din. 40.

Dr. Nic. Kemény, Košice C.S.R.
Postfach 12/L. 120.

orchestra, ples je odmah u početku dobio notu prijatne živahnosti i tase je nota održala sve do svitanja narednog dana. Vrhunac živahnosti bio je dosegnut za vrijeme bitke kriješnjakima, seperatinama i papirnatim kuglicama. Tada su se otkrili temperamenti i pale su maske društvenih položaja i službenih kvalifikacija. Vidjelo se da nam je >jaranje i >škriljanje urođena i rasna osebina i da je nikakva pulitura nije kadra pokriti. Cijela dvorana pretvorila se u jedno homogeno, demokratsko, istinski bratsko, sokolsko društvo.

Lutrija sa stotinom darova raznesena je u jagmu. Nekoliko ukusnih fotografija radova, nabavljenih kod M. Gj. Matavulja u Šibeniku, probudili su najživljiji interes za lutriju i izazvali jagmu oko kesica sa slijepom srećom.

Gripa koja ovdje nemilo hara, neskodila je plesu u toliko, što ovoga puta nije bilo uz zidove uobičajenog dekora prestavnika vlasti, te očeva majka. Bila je sama mladost i zato je bilo vrlo veselo.

Obližnja bratska društva bila su zastupljena po izaslanstvima, ili su svoje otsustvo izvinila.

Iz sokolskog plesa, varoški komentari, naravno, prave politiku jer, u Kninu, bez politike ne bi ni sunce sjalo. Kaže se: nijesu bili pozvani Hrvati. U stvari je ovo. Nije bio upućen poziv Jugoslovenskoj čitaonici, koja se oduvijek smatra posebno hrvatskim društvom. Poziv je izostao po izričitom predlogu starešine Sokola, koji je i sam Hrvat i koji je svoj predlog osnovao na pravilima pristojnosti a ne na politici. Prošle godine Sokol je Čitaonici ustupio dvoranu za njen ples. Kroz tri dana bio je prekinut dio rad Sokola i da se omogući kicanje dvorane. Pored određenih izaslanika, koji su u ime Sokola dali i prilog, na plesu Čitaonice su bili skoro svi odbornici Sokola i množina najodličnijeg članstva. Kad je, malo iz tog, bio sokolski ples, od Čitaonice niko ni zvanično ni nezvanično nije prisustvovao niti je odbor Čitaonice na ma koji način dao odgovor na upućeni poziv. I, čuvajući svoje dostojanstvo, Soko sa te strane očekuje objašnjenje za takovo postupanje, a onda će tek upućivati pozive za svoje priredbe i Jugoslovenskoj čitaonici.

Dakle, stvar je pristojnosti koja je svojina čitave zapadne civilizacije, a nije stvar tugaljive srpsko-hrvatske politike.

K.
Prijatelji širite „Glas“

Племенит и мудар сељак

Србијанске новине доносе да је Главни савез српских земљорадничких Задруга примио вијест, да је овијеј дана газда Милентије Вучетић, сељак из села Цветојевца, код Краљевца завјештао своје име ширију и јачању задругарства и прсјете, и подизању пољопривреде, пошто је од истога нешто одвојио и за своје рођаке:

Тестамент гласи:

„Стар сам човјек, јер имам преко 60 година, па влог тога, док сам при чистој савести и здрављу и разуму, хоћу овим тестаментом да учиним распоред са својим именем, на случај своје смрти, овако:

1. Своју ъиву у лазу, звану Радкова, — између компија Радојице Павловића овдј. са дјије стране, Костића Матића и Миливоја Вуколовића овдј. и селског пута, у величини 139 хектара (142 дана орања) да наслиједе Цветојевачка земљорадничка кредитна Задруга и Цветојевачка набављачка и продавачка Задруга, — да је од исте створе угледно добро, — као легат милосрђа Милентија Р. Вучетића и његове помрле породице.

Приход од горње ъиве Задруга не употребљавати за помоћ око школовања сиротне дјеце задругарске и издржавање и исхрану сиротних задругара стaraца.

2. Своју ъиву у селу, звану Ђеродимово, између компије Владимира Вучетића, масе Тодосије Мијаловића и Радивоја Милићевића, сви из Цветојевца, и селског пута, у величини 64 ара (2јака дана орања), да наслиједи Цветојевачка школа, за uređenje угледне школске баште, из чијих прихода помагаће сиромашне ученике при школовању и смрти.

Задруга ће одржати парастос мојој помрлој породици о Светом Илији, а школа о Светом Сави.

Задруга и школа наслиједи моје име послије моје смрти, кад се скине васијани берићет у тој години.

Ово је моја посљедња воља.

Милентије Р. Вучетић
из Цветојевца“.

Износећи на углед овај примјер ријетке племенитости и још ријеђег разума сељачког, који, по природном проницају ствари и покрета у друштвеном животу, својом оставшијом истичесељачном свијету колику важност имаду за наш народ, а нарочито за сељачки дио нашег народа, задругарство и школа, — морамо да захвалимо што и ми међу нашим сељацима и нашим грађанима не можемо да забиљежимо један сличан примјер, да крупним словима за вјекове испиšемо име једног нашег племенитог иродољубног добротвора.

А колико је код нас промјенило свијетом богатих самаца, богатих нежења, богатих породица без дјеце, чија су имања, огромна имања разучена од и онако богате родбине или просута од расипних и бјесних наслеђеника, а која би, као мана с неба, добро дошла нашем привредно-културном покрету.

О! Као би Бог дао, да ми чим прије објавимо свијету име једног нашег племенитог и мудрог Милентија Вучетића!

Privred.-kulturna Matica

Priloz

O. Nikanor Kalik, u Dobropoljci, da počasti uspomenu pok. Milice ud. Sinobad din. 20; Stevo Ostojić u Splitu mjesto čestitke Dru. J. Klicovu prilikom ženidbe din. 30.

Izvoz našeg vina u Francusku

Glavni savez vinogradara i voćara bavio se pitanjem izvoza našeg vina u Francusku, gdje je ovogodišnja berba vina podbacala i zato se osjeća potreba za uvozom vina.

Prema obaveštenjima koje Savez ima, francuskim vinskim trgovcima najbolje bi odgovarala dalmatinska vina i to ne samo po kvalitetu, nego i po cijenama. Potreba Francuske je toliko da bi francuski trgovci mogli kupiti u vrlo kratkom vremenu cijeli ovođeni proizvod Dalmacije.

Ali ima jedna teškoća. Ona je u tome, što u Francuskoj može biti u prometu samo vino sa označenjem porijekla, a, međutim, Francuzi nisu imali dosada interesa da prodaju vina sa stranom markom, koja potrošačima nije poznata.

Ova bi se teškoća mogla izbjegći na taj način, što bi se našem vinu u Francuskoj priznala neka vrsta nacionalizacije i dopustilo njegovo mješanje sa domaćim francuskim vinom. S obzirom na prijateljske veze između dviju zemalja, vjeruje se da bi se to moglo bez teškoća ostvariti i da bi već trebalo preduzeti potrebne korake u tom smislu preko našeg pariskog poslanstva.

Glavni savez vinogradara i voćara uputio je o ovom pitanju predstavku Ministarstvu poljoprivrede.

Укупно задужење наше пољопривреде.

У билтену бр. 4911 од 11 фебруара, Секретаријат Друштва народа издао је комунике о раду делегације финансијског комитета, којој је стављено у дужност да изради детаљан план о уређењу међународног пољопривредног кредита, раду који се састојао у проучавању одговора заинтересованих влада, међу осталима и југословенске владе, на пригодан кестионер, који је у своје време био утврђен на конференцији централно и источно европских пољoprivrednih земаља одржаној у Варшави.

У овом билтену дати су за нашу државу подаци по којима би износ укупног задужења наше пољoprivredne вреде био 733,000,000 долара а задужење по хектaru обраћене земље 59 динара. Накnadnim билтеном бр. 4912 од 13 фебруара дато је објављено да се до ових фантастичких цифара у финансијском комитету дошло погрешним кalkulisanjem при којем је папирнати динар узет као еквivalentan златном динару. Овој тешкој грешци дата је посљедњим билтеном исправка тиме, што су објављени нови подаци по којима је износ укупног задужења наше пољoprivredne само 67,3 милиона долара, а задужење по хектару обраћене земље 5,4 динара.

Подаци извијети у посљедњем билтену одговарају правом стању ствари.

Јагње са двије главе

Прича нам један Ђевршчанац, да је у Петра Лежајића, сељака из Ђеврска, ојањила овца јагње са двије потпуно развијене главе, прирасле у врату једна за другу. На главама су била по два здрава ока и по два увjeta. Тијело обичног здравог јадњeta, само реп двострук.

Јагње је живјело само неколико минута.

Како се није давно, па и никад чуло и видјelo нешто слична у нашој Буковици, то је овај догођај изазвао велико чуђење и много гађања.

Veliki protestni miting u Zagrebu protiv izdajica i neprijatelja u inos.

U petak, 20 februara, u veče u šest sati, pred Narodnim Kazalištem, održan je veliki protestni miting, uz učešće hiljade građana iz centra i sa periferija i velikog broja seljaka, koji su sazvala sva zagrebačka društva i organizacije.

Na samom ulazu u Kazalište, pod stubovima, improvizirana je tribina, okićena sa jugoslovenskim zastavama. Govorilo je više govornika. Naizmene držani su govor i pjevane narodne pjesme. Svi su istakli paklene namjere naših neprijatelja i izdajica u inostranstvu, koji su pripremali atentate eksplozivima, paklenim mašinama i bombama, pa nisu prezali ni od pokušaja da prave nerед čak i za vrijeme boravka u Zagrebu Nj. V. Kralja i Kraljice.

Na kraju je pročitana jedna rezolucija, u kojoj se poručuje našim neprijateljima da k sebi povuku prste i zabranjuje im se upletanje u naše unutarnje odnose. Zatim se je pjevala državna himna. Tad se je formirala povorka, koja je prošla gradskim ulicama, kličući Kralju i državi.

Poljoprivredni tečajevi pomogli su osnivanju zemljoradničkih zadruga

Za održavanje poljoprivrednih tečajeva u cijeloj zemlji, a naročito na selima, odobreni su potrebeni krediti i određena mjesta, u kojima se imaju i po kome redu držati.

Ovi su tečajevi do sada dali najbolje rezultate, ali je ipak najveći uspjeh postignut po selima, gdje su oni imali najvećeg djelovanja kod širokih seljacičkih masa.

Ovi su tečajevi pomogli u mnogom brzom osnivanju zemljoradničkih zadruga u cijeloj zemlji.

Na žalost, ovo se ne može kazati i za sjevernu Dalmaciju, jer se u njoj rijetko održavaju ovakovi tečajevi. U Šibenskom srezu samo u selu Betini.

Zakon o osiguranju od krupe (grada)

Nj. V. Kralj potpisao je zakon, koji je obnarodovan, o obaveznom osiguranju usjeva i plodova od grada. Ovaj zakon glasi:

Član 1. Ovlašćuje se ministar poljodjelstva, da na predlog banova za pojedine banovine, uredbom propiše obvezatno osiguranje usjeva i plodova od tuče i razreže troškove oko obvezatnog osiguranja na svakoga vlasnika ili posjednika i to u vidu paušalnog uloga (osigurnine) po jedinici obrađene površine. Čl. 2. Pravilnik za pravedbu obvezatnog osiguranja i pravilnik o razrezu troškova osiguranja izdat će svaki ban za područje svoje banovine. Pravilnik kao i izmjene pravilnika moraju biti odobrene od ministra poljodjelstva. Obvezatno osiguranje može se provaditi tek kad taj pravilnik po odobrenju ministra poljodjelstva stupi na snagu. Član 3. Ovaj zakon stupa na snagu, kad ga Kralj potpiše a obvezatnu snagu dobiva kad bude objelodanjen u „Službenim novinama“.

Француска протjeruje стране radnike bez isprava

Полиција је пребацила преко границе 1.122 страна и казnila oko 300 француских послодаваца, који су држали у служби странце без уредних исправа.

Novo odijelenje u Šibeničkoj bolnici

Uredeno je novo odijelenje pri Šibeničkoj bolnici: antirabično. Već se u njemu liječe tri seljaka iz Konjevra, koje je nedavno ugrizlo bijesno pseto. Tako se, unaprijed, neće slati u Pasteurov zavod u Zagreb, oni, koje ugrizu bijesni psi.

Most preko Orašnice u Kninu

Na državnom putu Knin-Vrlika napravice se preko Orašnice od betona novi most, jer je sadašnji propao. Za novi će se most potrošiti din 390.000.

Посланица алкохоличарима.

Jugoslavenska loka trezvenosti uputila nam je ovo svoje saopštene za javnost:

„Умољавају се сви пријатељи народног здравља и напретка да сваки у своме мјесту достави на доље означену адресу имена свих оних који су одани пићу и забог кога страдају они сами или још више њихове породице, како бисмо им могли послati пријатељску посланицу да се тога зла окану, кога можда ни сами нису свјесни. Уз адресу за сваки случај, послати и марку од једног динара.“

Надамо се да ће многима и ова опомена бити од користи. Све слати на адресу Југословенска Велика Ложа Гут-темплерског реда Трезвеност, Бријанова (Дворска) 3, Београд.

Zanimljivosti o čovjeku

Nekoliko primjera neobične tjelesne snage.

Nekada se tjelesna snaga mnogo cijenila, dok je od nje potreba bila i dok je o njoj zavisila sreća pojedinaca, a preko njih i moć i veličina pojedinih naroda. Danas se više tjelesna snaga ne cijeni kao jedan životni kapital, i ako rijetki pojedinci žive isključivo od nje, ali zato i danas i uviđek će vanredna snaga, kao sve što je vanredno i neobično, pretstavljeni za ljudi jednu interesantnu i zanimljivu privlačnost. Svaki od nas čuo je ili sam vidiš i poznavao pođekojeg junačinu, koji je zadivljavao svoju okolinu neobičnom snagom, ali da bi mogli stvoriti sebi jasniju sliku o tome dokle može da dopre snaga ljudskih kostiju i mišića, navećemo ovđe, redom kroz istoriju, nekojiko zanimljivih primjera.

O grčkom atleti Milonu iz Krotona istorija je zabilježila ove pojedinosti: Najjači ljudi nisu mogli da mu istrgnu željeznu kuglu, koju bi on sa dva prsta u ruci držao. Samim napregnutim mišićima i krvnim žilama raskidao je konop stegnut mu oko čela, a znao je da zgrabi vola da ga zametne za vrat kao jagnje, da s njim obleti oko trkašta i napokon jednim udarcem šake da ga obori i svega cijela pojede za jedan obruk.

Drugom grčkom atleti (riječ je o Grcima iz prastarog doba) po imenu Polidamu iz Tesalije persijski kralj Darije nije vjerovao da je jak kako se o njemu piše. Da bi se uvjerio o pravoj istini dode kralj Polidamu u posjetu sa svojom pratnjom. Polidam ga dočeka na vratima svoje avlige kao pravog prijatelja, a da bi ga odmah uvjerio o onom zašto je došao, potegne šakom i kao od šale na mjestu ubije dva vojnika iz kraljeve pratnje. I kako je zaredao, sve bi bio pobio,

da mu kralj ne priznade neobičnu snagu.

Za Francuza Luja Bouflersa, iz početka 16 vijeka, zabilježeno je da je kao ruka debele željezne motke lomio na dvoje kao trsku, a ni najjači čovjek nije bio u stanju da mu istrgne svoju ruku koju bi onaj sa palcem i kažprstom uhvatio. Četiri najjača grenadira nisu mogli da ga maknu s mjesa na kome bi stajao bez ikakva oslonca, kao pala u zemlju zabijena. Osim što je bio snažan Bouflers je bio ne manje lak i okretn. Pobjedio je najbrže trkače i najbolje skakače. U potpunoj ratnoj spremi mogao je da skoči na svog konja a da ga se prije ne dotakne. Kad god bi mu se prohtjelo da izazove divljenje publike, on bi se zametnuo svojim konjem kao šilježetom i tako š-tao.

Moritz grof od Saska, koji je bio u francuskoj vojnoj službi (umro kao maršal 1750 u Strassburgu) bio je neobično jak. Za njega se veli da je jednom došao potkivaču da potkuje konja. Da bi upozorio kovača da su mu slabe potkove, uzme ih cito snop i sve jednu za drugom sa dva prsta raščene i pobaca: „Zar ti olovom potkivaš konje? — podrugne se s kovačom, pa izvadi dva talijera da mu štetu plati. Kovač, koji je također bio vrlo snažan, primi novac pa upozrijeviš grofa da potkove koštaju samo talijer i po, prelomi prstima jedan komad i polovicu vrati grofu. Ovaj ga potapša po ramenu, očito iznenaden i uzme ga sebi u službu.

Nešto ranije od ovog doba živio je u Francuskoj neki major imenom Barsabas. O njemu se znaju ove pojedinosti: Znao je mnogo puta da uzme top i da se s njime igra i pravi vježbe kao s običnom vojničkom puškom. Najveću zvijerku je mogao rukama da zadavi. Jednom se njegov drugovi nađu opkoljeni od mnoštva protivnika, koji htjedeš kao oficire da ih izvrnu rglju i razoružaju ih. Dojavili su neko majoru Barsabasu i on doleti, pogradi za noge dva prva čovjeka, koji mu dopadnu ruku i s njima, kao sa dviđe motke, u rukama rasprši svjetlinu. Ipak se nađe neki junačina Gaskonjer koji se usudi da majora pozove na dvoboje. Ovaj ne pristane, ne želeći da se mrči sa kavicom. Ali onaj nikako da ga pusti na miru. „Dobro! reče napokon major, — daj ruku“. — Onaj se prevari i pruži mu ruku, koja se odjednom u majorovoju ruci nade smrskana kao u mendulima. — Jednom ciganinu jednim udarom kroz istoriju, nekojiko zanimljivih primjera.

Sestra Doroteja, kaluderica i rođena sestra majora Barsabasa bila je također neobično jaka. O njoj je zabilježeno više zanimljivih poteza, od kojih je najinteresantniji ovaj. Jedne noći pruža lopovi u manastir, u kome je živjela ova kaluderica. Oparivši to, njene drugarice od straha sve pobegnu u njenu ćeliju. Doroteja pode k lopovima i prvoga što je dograbila kroz zatvorena prozorska stakla izbacila napolje. Poletivši zatim da s ostalima učini tako, osjeti odjednom da je ranjena pa vidjevši svoju krv toliko se razjari te pogradi potporanj od Oratorija i dvojicu na mjestu ubije, dok se drugi razbjegnu.

Veli se da je sestra Doroteja bila otpuštena iz manastira zbog toga što je jednu prijateljicu nezgrapno zagrila pa time je ugušila.